

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА, ЩО БЕРЕ УЧАСТЬ У БОРОТБІ
З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ З КОРУПЦІЙНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ**

**PROBLEMS OF THE LEGAL STATUS OF NATIONAL POLICRY
AS A SUBJECT TAKING PART IN FIGHT AGAINST ORGANIZED CRIME
CONNECTION WITH CORRUPTION RELATIONS**

Мищенко Т.М.,

к.ю.н., завідувач сектору кадрового забезпечення

Сумський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

Сумський державний університет

Міністерства внутрішніх справ України

Сучасний стан розбудови в Україні поліції європейського зразка характеризується необхідністю вдосконалення правового регулювання окремих її структурних підрозділів. Ключовим у цьому напрямку вдосконалення є той факт, що, за законодавством по боротьбі з організованою злочинністю, Національна поліція є суб'єктом, який бере участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах інших основних повноважень. Однак прямої регламентації таких повноважень у законодавстві України, що регулює питання діяльності поліції, не здійснено. Особливої уваги потребує врегулювання діяльності новостворених підрозділів Національної поліції, до повноважень яких саме планується віднесення функцій по боротьбі з організованою злочинністю. Тому під час розробки Положень про такі структурні підрозділи особливої уваги потребує включення до них норм щодо наявності повноважень у сфері боротьби з організованою злочинністю. Від правильного розподілу завдань, функцій і повноважень, побудови системи взаємозв'язків між органами, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, яка супроводжується корупційними зв'язками, залежить ефективність боротьби з цим суспільно негативним явищем. Зважаючи на сучасний стан корупційних зв'язків, які встановлюються організованою злочинністю для досягнення злочинної мети, дуже важливо звернути увагу на розробку норм щодо розподілу повноважень і встановлення взаємозв'язків між органами, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, та антикорупційними органами нашої держави, для підвищення ефективності боротьби з цим криміногенним явищем.

Ключові слова: Національна поліція України, організована злочинність з корупційними зв'язками, спеціально уповноважений суб'єкт з протидії корупції.

В статье проанализировано современное состояние развития в Украине полиции европейского образца, которое характеризуется необходимостью совершенствования правового регулирования отдельных ее структурных подразделений. Ключевым в этом направлении совершенствования является тот факт, что, в соответствии с законодательством по борьбе с организованной преступностью, Национальная полиция является субъектом, участвующим в борьбе с организованной преступностью в рамках других основных полномочий. Но прямой регламентации таких полномочий в законодательстве Украины, регулирующем вопросы деятельности полиции, нет. Особого внимания требует урегулирование деятельности вновь созданных подразделений Национальной полиции, которые планируется наделить полномочиями по борьбе с организованной преступностью. Поэтому основной задачей законодательных органов при разработке Положений об упомянутых структурных подразделениях является внесение в их полномочия норм по борьбе с организованной преступностью. От правильного распределения задач, функций и полномочий, построения системы взаимосвязей между органами, участвующими в борьбе с организованной преступностью, обладающей коррупционными связями, зависит эффективность борьбы с этим общественно негативным явлением.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, организованная преступность с коррупционными связями, специально уполномоченный субъект по противодействию коррупции.

The current state of development of a European-style police force in Ukraine is characterized by the need to improve the legal regulation of its individual structural units. The key to this improvement is the fact that legislation on the fight against organized crime is a national police force that is involved in the fight against organized crime within the framework of other core competences. However, direct regulation of such powers in the legislation of Ukraine that regulates the activities of the police is not implemented. Particular attention needs to be given to the settlement of the activities of the newly formed units of the National Police, whose authority is intended to assign functions for the fight against organized crime. Therefore, when drafting the Regulations on these structural units, special provisions should be included in the provisions regarding the availability of powers in the field of combating organized crime. From the proper distribution of tasks, functions and powers, building a system of interconnections between the bodies involved in the fight against organized crime, accompanied by corruption, the effectiveness of the struggle against this socially negative phenomenon depends.

Key words: National Police of Ukraine, organized crime with corruption links, specially authorized anti-corruption subject.

Організована злочинність, що супроводжується корупційними зв'язками, є однією з найбільш масштабних проблем, яка завдає щорічних колосальних збитків державі та суспільству, вкрай негативно впливає на функціонування державного апарату, становить реальну загрозу національній безпеці України, підриває довіру громадян до органів державної влади, як до політичного інституту. За результатами звіту Генеральної прокуратури України «Про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за січень-червень 2017 р.», у січні цього року було виявлено 25 організованих груп і злочинних організацій, з яких 5 із корупційними зв'язками, водночас уже в червні 2017 р. їх кількість збільшилась до 134 злочинних організацій і організованих груп, серед яких 17 з корупційними зв'язками [1], що свідчить про тенденцію до поширення організованої злочинності в Україні.

Проблеми правового регулювання організації боротьби з організованою злочинністю, що супроводжується корупційними зв'язками, є актуальними в контексті державотворчих процесів, які тривають в Україні, а також з огляду на проведення реформ правоохоронних і судових органів. Чинним законодавством систему органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, поділено на дві основні групи – до першої належать ті, які спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю, до другої – ті, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах покладених на них інших основних повноважень.

Органи Національної поліції законом «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» віднесено до органів, що беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю. Правовий статус Національної поліції визначено однойменним Законом «Про Національну поліцію

України», відповідно до ст. 1 якого, Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [5].

До складу Національної поліції входять такі підрозділи: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення. Не всі зі згаданих підрозділів сьогодні діють, що і відбивається на сучасному стані організованої злочинності, оскільки в період реформування правоохоронних органів виникають певні прогалини в правовому регулюванні, що впливає на ефективність діяльності уповноважених органів.

Щодо участі Національної поліції у боротьбі з організованою злочинністю, то законодавством визначено, що для здійснення заходів боротьби з організованою злочинністю учасники організованих злочинних угруповань можуть залучатися до співробітництва в порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність». У Законі визначено, що оперативно-розшукову діяльність здійснюють підрозділи Національної поліції, а саме: підрозділи кримінальної та спеціальної поліції [6]. Згідно з Кримінальним процесуальним кодексом, оперативні підрозділи Національної поліції України здійснюють слідчі розшукові дії та негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора. Однією із негласних слідчих (розшукових) дій, згідно з Кодексом, є виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації [2]. Отже, у кримінальному провадженні найбільш чітко відображено роль Національної поліції безпосередньо у боротьбі з організованою злочинністю.

Механізм взаємодії спеціально уповноважених органів по боротьбі з організованою злочинністю й органів, що беруть участь у боротьбі з нею, передбачено Законом «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». Для забезпечення взаємодії органів прокуратури, Національної поліції і Служби безпеки України у штабних розписах центральних апаратів зазначених органів передбачаються посади осіб, до функціональних обов'язків яких входить здійснення взаємодії з питань боротьби з організованою злочинністю [7].

В Автономній Республіці Крим, областях і містах, у відповідних органах прокуратури, Національної поліції та Служби безпеки України функції щодо забезпечення взаємодії покладаються: на прокурорів, які здійснюють нагляд за виконанням законів спеціальними підрозділами Служби безпеки України по боротьбі з організованою злочинністю; на керівників спеціальних підрозділів та відповідальних працівників територіальних органів прокуратури, Національної поліції та Служби безпеки України.

Таку норму відображено і в законодавстві, що регулює діяльність поліції. Згідно з п.1 ст. 22 Закону України «Про національну поліцію», керівник поліції представляє у визначеному порядку поліцію у відносинах з іншими органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим,

органами місцевого самоврядування, іншими організаціями в Україні та за кордоном [5].

Ще одним із засобів взаємодії є обмін оперативною інформацією між спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю Служби безпеки України та підрозділами органів Національної поліції щодо спільних заходів, який здійснюється за письмовим розпорядженням керівників відповідних підрозділів.

Проте Положенням про Національну поліцію, затвердженом Постановою Кабінету Міністрів України, не передбачено повноважень щодо боротьби з організованою злочинністю. Лише п. 61 ст. 4 зазначеного положення зі змістом «здійснює інші повноваження відповідно до закону», або узагальнений термін «протидії злочинності» можна вважати такими, що стосуються повноважень у сфері боротьби з організованою злочинністю [3].

Щодо сфери протидії корупції, корупційним зв'язкам, то статус Національної поліції в цьому напрямку визначено як «спеціально уповноваженого суб'єкта», що встановлено ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. [4]. Як зазначає С.О. Шатрава, Національна поліція, як спеціально уповноважений суб'єкт протидії корупції, спрямовує свої зусилля на протидію цьому явищу як внутрішньою організаційною діяльністю центрального органу управління Національної поліції, територіальних органів, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління, так і за їх межами, з метою забезпечення охорони прав і свобод людини [8]. Щодо протидії корупції правовий статус Національної поліції більш визначений, ніж стосовно боротьби з організованою злочинністю.

На думку автора, необхідно чітко вибудувати систему взаємодії таких ключових органів, які спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю, з іншими органами, які беруть участь у боротьбі з нею, з антикорупційними органами. Ці три напрямки взаємодії відіграють вирішальну роль на шляху боротьби з організованою злочинністю, що супроводжується корупційними зв'язками. Рівень взаємозв'язку організованої злочинності та корупції зумовлює необхідність консолідації правоохоронних органів у питанні боротьби з ними. Чітка будова, розподіл завдань, функцій, повноважень, налагоджена система координації, співпраці між названими органами – це запорука ефективності боротьби з організованою злочинністю, що супроводжується корупційними зв'язками.

Недоліком сучасного стану правового регулювання статусу Національної поліції як суб'єкта, що бере участь у боротьбі з організованою злочинністю, є відсутність чіткого регулювання діяльності зазначеного органу та його структурних підрозділів саме у сфері боротьби зі злочинністю і протидії корупції, зокрема виявленні корупційних зв'язків. Сьогодні необхідно ухвалити ще значну кількість підзаконних нормативно-правових актів, відомчих актів Міністерства внутрішніх справ, які стосуються регулювання діяльності окремих підрозділів Національної поліції. Під час їх розробки треба вказати повноваження підрозділів щодо боротьби з організованою злочинністю, системи взаємодії з антикорупційними органами для виявлення та протидії корупційним зв'язкам, за допомогою яких організована злочинність досягає своєї мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113287&libid=100820&c=edit&_c=fo.
2. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
3. Положення про Національну поліцію, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2015>.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700–VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 49. – Ст. 2 056.
5. Про Національну поліцію України : Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
6. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
7. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358.
8. Шатрава С.О. Національна поліція України як спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції / С.О. Шатрава [Електронний ресурс]. – Режим доступу : univd.edu.ua/scienceactivity/index.php?usid=117&fid...